

НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ АНГЛОМОВНОГО МОВЛЕННЯ У ЗВО TEACHING ENGLISH LISTENING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTION

У статті висвітлюються питання навчання англomовного аудіювання у закладах вищої освіти. Відповідно до Концепції розвитку англійської в університетах та Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти незалежним користувачем є той, хто опанував рівні B1 та B2 та здатний: розуміти основні ідеї текстів конкретної, абстрактної та фахової тематики; вільно спілкуватися з носіями мови; чітко, детально висловитись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи. Методика навчання іноземних мов надає багато ідей щодо пошуків дієвих технік та способів, навчальних платформ та ресурсів для набуття компетенції з аудіювання. Аудіювання є непростим видом мовленнєвої діяльності для усіх, хто вивчає англійську мову, в тому числі і здобувачів закладів вищої освіти. У загальному сенсі аудіювання – це розуміння сприйнятого на слух усного мовлення. Як і говоріння, воно реалізує усне безпосереднє спілкування і тому протистоїть читальному і письмовому мовленню, які реалізують спілкування опосередковане. Це комбінована мовленнєва розумова діяльність, що базується на природній здатності і може удосконалюватися в процесі індивідуального розвитку. Аудіювання постає складним та багатобічним процесом, оскільки уміння розуміти англійську мову на слух є важливим комунікативним умінням для здобувачів закладів вищої освіти. Виокремлюють основні три види аудіювання: всебічне або глобальне (передбачає усвідомлення загального змісту повідомлення, тобто розуміння тексту в цілому); детальне (передбачає повне усвідомлення всіх елементів повідомлення, тобто зрозуміти всіх подробиць повідомлення); критичне (передбачає власне висловлювання з приводу почутого, тобто висловлення свого ставлення до почутого з метою погодження або не погодження з почутим та обов'язкове надання аргументів). Тематика для прослуховування: освіта, актуальні питання екології, професійного розвитку, розвитку технологій, розваг та гумору тощо представлена на платформах Youtube, Facebook, TED Talks, Big Think, Talks at Google, PopTech, IdeaCity, The Gel Conference.

Ключові слова: аудіювання, англійська мова, мовленнєва діяльність, аудіо- та відео-матеріали, освітні платформи.

The article highlights the issues of teaching English listening in institutions of higher education. According to the Concept of the Development of English in Universities and the All-European Recommendations on Language Education, an independent user is someone who has mastered levels B1 and B2 and is able to: understand the main ideas of texts on specific, abstract and professional topics; communicate freely with native speakers; to speak clearly and in detail on a wide range of topics, to express one's opinion on a certain problem, giving various arguments. Foreign language teaching methodology provides many ideas for finding effective techniques and methods, learning platforms and resources for acquiring listening competence. Listening is a difficult part of speech activity for everyone who learns English, including students of higher education institutions. In a general sense, listening is the understanding of oral speech received by ear. Like speaking, it implements oral direct communication and therefore opposes reading and written speech, which implement indirect communication. This is a combined speech and mental activity based on natural ability and can be improved in the process of individual development. Listening appears to be a complex and multifaceted process, since the ability to understand the English language by ear is an important communicative skill for applicants of higher education institutions. There are three main types of listening: comprehensive or global (presupposes awareness of the general content of the message, i.e. understanding the text as a whole); detailed (presupposes full awareness of all elements of the message, that is, to understand all the details of the message); critical (presupposes one's own statement about what has been heard, that is, expressing one's attitude to what has been heard with the aim of agreeing or disagreeing with what has been heard and providing arguments). The topics for listening are education, current issues of ecology, professional development, technology development, entertainment and humor, etc. are presented on YouTube, Facebook, TED Talks, Big Think, Talks at Google, PopTech, IdeaCity, The Gel Conference platforms.

Key words: listening, the English language, speech activity, audio and video materials, educational platforms.

УДК 811.111'367.625
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.2.14>

Стрига Е.В.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри західних
і східних мов та методики їх навчання
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний освітній простір неможливий для його учасників без знання англійської мови. Для цього МОН створило Концепцію розвитку англійської в університетах: рівень B1 – обов'язкова умова вступу, B2 – випуску [3]. Дослідження доводять, що економічний розвиток країни залежить від того, наскільки добре громадяни володіють англійською мовою, а відтак задіяні у різних міжнародних галузях. За допомогою Британської Ради та активної участі представників закладів вищої освіти, громадських організацій було розроблено цю Концепцію.

Відповідно до загального опису рівнів володіння іноземною мовою, незалежним користувачем є той, хто опанував рівні B1 та B2 та здатний:

- розуміти основні ідеї текстів конкретної, абстрактної та фахової тематики;
- вільно спілкуватися з носіями мови;
- чітко, детально висловитись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти [2, с. 47].

Серед видів мовленнєвої діяльності аудіювання постає складним та багатобічним процесом, тому і цікавим, оскільки уміння розуміти англійську мову на слух є важливим комунікативним

умінням для здобувачів закладів вищої освіти [5, с. 156-157].

За Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти аудіювання як рецептивний вид мовленнєвої діяльності означено незалежного рівня вбачає:

– розуміння об'ємних висловлювань та лекцій, текстів зі складною аргументацією на досить знайомі теми;

– розуміння більшості телевізійних новин та програм про поточні події;

– розуміння більшості фільмів на літературній мові [2, с. 52].

У методиці навчання іноземних мов постає велике завдання щодо пошуків дієвих технік та способів, навчальних платформ та ресурсів для набуття компетенції з аудіювання.

Серед усіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності аудіювання або слухання є найважчим. Це зумовлено наступними факторами:

– індивідуально-психологічні особливості слухача (рівень розвитку у мовленнєвого слуху, пам'яті, уваги, зацікавленості до того, що необхідно прослухати, загальні інтелектуальні передумови, знання та вміння з рідної мови, рівень розвитку іншомовних знань, навичок та вмінь, мотиваційна складова);

– мовні особливості аудіо– та відеоматеріалів та відповідність мовленнєвому досвіду і знанням слухачів;

– умов сприймання аудіо– та відеоматеріалів.

Аудіювання є нелегким і навіть складним видом мовленнєвої діяльності для усіх, хто вивчає англійську мову, в тому числі і здобувачів закладів вищої освіти, відтак це націлює них на опанування цим видом рецептивної мовленнєвої діяльності задля отримання ефективного результату у вивченні англомовних дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання навчання англомовному аудіюванню є цікавим для вітчизняної наукової спільноти та розглянуто у працях О. Голотюк, Т. Лазаренко, В. Триндюк, С. Лобанової та інших.

Аудіювання в загальному сенсі є розуміння сприйнятого на слух усного мовлення. Так само, як і говоріння, реалізує усне безпосереднє спілкування і тому протистоїть читальному і письмовому мовленню, які реалізують спілкування опосередковане. Це комбінована мовленнєва розумова діяльність, що базується на природній здатності і може удосконалюватися в процесі індивідуального розвитку.

Виокремлюють основні три види аудіювання:

– всебічне або глобальне (передбачає усвідомлення загального змісту повідомлення, тобто розуміння тексту в цілому);

– детальне (передбачає повне усвідомлення всіх елементів повідомлення, тобто зрозуміти всіх подробиць повідомлення);

– критичне (передбачає власне висловлювання з приводу почутого, тобто висловлення свого ставлення до почутого з метою погодження або не погодження з почутим та обов'язкове надання аргументів).

Краще починати аудіювальну активність здобувачів на аудіоматеріалах глобального характеру для того, щоб на просунутому етапі навчання зосереджуватися не детальному розумінні почутого. Звісно, що кінцевим результатом має стати критичне ставлення до почутого тексту. Слухачі мають ставити для себе цілі та пріоритети щодо тематики та ступеню розуміння та подальшого аналізу прослуханого контенту [4, с. 136].

Також, щоб сформувати компетенцію з аудіювання, необхідно враховувати соціокультурну складову, як таку, що концентрує на собі ті відмінності, які між іноземною (у даному випадку англійською) та рідною мовами [1, с. 220].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Аналіз наукових джерел показав, вчені приділяють багато уваги вивченню питання аудіювання з психологічного та методичного боку. Проте недостатньо висвітлено особливості роботи над цим видом іншомовної мовленнєвої діяльності у закладах вищої освіти.

Відтак **мета статті** постає в уточненні визначення поняття аудіювання як рецептивного виду мовленнєвої діяльності, що належить до усної форми мовлення; створенні переліку начасної тематики та джерел для прослуховування за напрямками для здобувачів закладів вищої освіти; наведенні прикладу розробленої інструкції щодо опрацювання аудіо– та відеоматеріалів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до підготовки здобувачів спеціальності 014 Середня освіта за спеціалізаціями в освітньо-професійній програмі серед переліку дисциплін можна знайти такі англомовні дисципліни, як-от «Іноземна мова за професійним спілкуванням (англійська)» та «Практичний курс англійської мови». Серед переліку очікуваних результатів навчання є такі, що націлюють здобувачів на демонстрацію навичок усної й письмової комунікації англійською мовою, зокрема розуміння аутентичного англійського мовлення в межах тематики, яка вивчалась і вести бесіду на її основі; користування англійською мовою як засобом вирішення соціально-побутових і професійних завдань. Результатом цього має стати набуття здатності спілкуватися англійською мовою на соціальному та професійному рівнях, а також здатності до усної та писемної комунікації англійською мовою.

Щодо тематики для слухання та розмови, то проаналізовані джерела дозволяють звести її до такого переліку: Special Days. Customs and Traditions. Life Choices. Carrier Choices. Disasters

and Emergencies. Inventions and Discoveries. New Information Technologies. Nature Protection. Books. Mass Media. Controversial Issues. Cultural Literacy. New Perspectives. Local and World Community. Money Matters. History's Mysteries. Fashion and Style. Advertising. Family Trends. Leisure Time and Hobbies. Healthy Nutrition Animals.

Корисними веб-сайтами можуть стати такі:

- <https://listenaminute.com/>;
- <https://ello.org/>;
- <https://www.voanews.com/>;
- <https://learnenglish.britishcouncil.org/>;
- <https://www.englishclub.com/>;
- <https://www.real-english.com/> та ін.

Серед тем, що вивчають здобувачі за цими дисциплінами за змістовим модулем «My future profession» є такі: «I am a student», «University life», «Philology. Translation and interpretation», «English as a global language» і т. ін.

Для здобувачів розробляються інструкції з процедури опрацювання різних аудіо– та відеоматеріалів. На прикладі відео «Student Life» на <https://www.youtube.com/watch?v=GX8YF1C15A0>, то наведемо зразок однієї з таких інструкцій. Зазначимо, що здобувачі можуть опрацьовувати це відео під час аудиторних занять і представляти результати самостійно, в парах чи в команді. Також працювати самостійно в позааудиторний час та індивідуально надавати відповіді.

Таблиця 1

Level: B2 Student Life
Instruction
In this activity students can be divided into teams or pairs
Watch and listen to the video, then be ready to answer the following questions:
1. What is the speaker's name? 2. What does she do? 3. What is her brief going to be about? 4. Name all opportunities of the University of Suffolk.
Make the list of the key words and phrases to this video.
Give the main idea of this video.

Також ця тема може бути відпрацьована на сайті <https://listenaminute.com/c/careers.html>. Інструкція є така.

Схожі відеоматеріали можна знайти в рубриках «Introduction», «Location», «Lectures» та ін. Тематика студентського життя в іноземних університетах, актуальні питання екології, професійного розвитку, розвитку технологій, розваг та гумору тощо може бути знайдена на платформах TED Talks, Big Think, Talks at Google, PopTech, IdeaCity, The Gel Conference. Ці та інші платформи-аналоги стають в нагоді викладачам у підготовки до занять з англійських дисциплін для розвитку навичок аудіювання. Зміст платформ є надихаючий та скерований на якісні зміни навколо, іншими словами – ідеї, що ватро поширити. Він гарно відображує поняття

«Edutainment» (education+entertainment), тобто освіта з елементами розваг.

Таблиця 2

Level: B2 Choosing a career
Instruction
Listen to the audio.
Fill in the gaps. Choosing a career _____ biggest decisions we make in life. It used to be that we _____ career. People _____ a job when they were 18, 19 or 20 and _____ same career for life. Their career path _____ straightforward. Nowadays, it is normal for people to change careers, five, six, seven times. New technology and globalization means things change quickly. We need to study and _____ all the changes. I've had four different careers now. I like moving from _____ another. It means life _____ boring. It's much better to keep learning different things in different careers. I _____ what career I'll choose next. Perhaps one that doesn't _____.
Put your attention to the spelling of the key words.
Formulate the issue discussed in the audio.
Give the idea of challenges of choosing a career.

Формат лекцій дещо відрізняється від серіалів, фільмів та ток-шоу. Різниця полягає в тому, останні носять розважальний формат і лексика має розмовний характер. Тоді як з лекцій можна дізнатися багато корисних термінів. Лексична робота є обов'язковою. Слова можна виписувати вручну до зошита, також є можливість створити персональний електронний словник за лекціями та тематикою. Вони збережуться в онлайн-тренажері. У зручний час та місці їх можна відпрацьовувати у безкоштовному додатку ED Words. Для самоконтролю час від часу рекомендовано вмикати англійські субтитри для перевірки розуміння лекцій. Також це необхідно для перевірки правопису незнайомих слів. Ще однією з переваг є те, що будь-яку лекцію або конференцію можна призупинити у будь-який момент, а потім продовжити прослуховувати.

Корисною річчю є те, що аудіо– та відеоматеріали можна слухати та дивитися не тільки в онлайн-режимі, але й в офлайн-режимі. Потрібний матеріал необхідно завантажити на гаджет, щоб опрацьовувати в придатних для навчання умовах, якщо це є самостійна, а не аудиторна робота.

Щодо труднощів в сприйманні аудіювання, то науковці наголошують на неоднозначності у сприйманні дитячих голосів та голосів літніх людей. Також значення мають темп, ритм мовлення, обсяг та складність, джерела, стиль повідомлення, фоновий шум та інші подразники. На початковому етапі цю проблему можна вирішити за рахунок уповільнення, однак не рекомендовано цього дотримуватися і далі, оскільки в реальному

аутентичному мовленні цього не відбувається.

Отже, щоб набути компетенції в аудіюванні здобувачі мають слухати і дивитися різні навчальні матеріали, що мають бути наближені до реальних умов комунікації з наявністю різновікових голосів, різного темпу та тембру, сучасної соціально-побутової та професійної тематики у цікавій формі.

Висновки. Навчання аудіювання англомовного мовлення у закладі вищої освіти вбачає тенденцію щодо опанування іноземною мовою та пошуків оптимальних шляхів для набуття компетенції в цій активності. Наведемо кілька вихідних положень з матеріалів даної статті. Отже, аудіювання – це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, належить до усної форми мовлення. Аудіювання є динамічним процесом, який здійснюється на основі антиципації, тобто передбачення (прогнозування) того, що буде сказано в тексті. Розвинені навички та вміння слухати забезпечують мовленнєву компетенцію в аудіюванні, що в свою чергу пов'язано з мовною та соціокультурною компетенцією, необхідні у цьому виді мовленнєвої діяльності. Аудіювання, як і говоріння, реалізує усне безпосереднє спілкування і тому протистоїть читальному і письмовому мовленню, які реалізують спілкування опосередковане. Розрізняють три види аудіювання: всебічне або глобальне; детальне; критичне. Актуальна тематика для прослуховування представляє такі напрями: освіта, актуальні

питання екології, професійного розвитку, розвитку технологій, розваг та гумору тощо представлена на платформах Youtube, Facebook, TED Talks, Big Think, Talks at Google, PopTech, IdeaCity, The Gel Conference.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Голотюк О. В. Особливості аудіювання у ВНЗ. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки.* 2013. Вип. 64. С. 220-225.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Концепція розвитку англійської мови в університетах: URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-konceptsiyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatku-riven-v1-obovyazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi> (дата звернення 17.03.2023).
4. Lazarenko T. V. Teaching auding to students of non language specialities using the “Flipped classroom” model. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки.* 2021. Вип. 94. С. 135-142.
5. Триндюк В. А., Лобанова С. І. Використання вебресурсів для розвитку навичок аудіювання у студентів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2020. № 70. Т. 4. С. 156-160.